

تحلیل اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در توسعه اقتصادی مناطق روستایی دهستان مزینان با

تاکید بر توسعه مشاغل

دکتر سید امیر محمد علوی زاده*

استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور

محمد علی داورزنی

دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات رشد گسترده و چشمگیری در بین کشورهای مختلف داشته که برای جذب منافع حاصل از فناوری اطلاعات و ارتباطات، باید این فناوری اجرا و به صورت کارآمدی استفاده شود. از طرف دیگر، کشورها با این تهدید مواجه هستند اگر شکاف دیجیتالی در حال رشد در داخل کشور و یا میان کشور خود با سایر کشورها را شناسایی نکنند، دچار عقب ماندگی می‌شوند. در این پژوهش به مطالعه و تحلیل اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در توسعه اقتصادی مناطق روستایی دهستان مزینان با تاکید بر توسعه مشاغل پرداخته شده است. روش جمع‌آوری اطلاعات به دو صورت کتابخانه‌ای و میدانی بوده و سپس برای مطالعات مرتبط با توجه به تعداد خانوارهای ساکن در روستاهای مورد مطالعه و با استفاده از فرمول کوکران، ۳۱۹ خانوار به عنوان حجم نمونه انتخاب گردید. برای بررسی اثرات فناوری اطلاعات مجموعه‌ای از شاخص‌ها در بعد اقتصادی مورد توجه قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه‌ها، از آزمون‌های تی تک نمونه ای و اسپیرمن استفاده شده است. نتایج تحقیق مؤید آن است که در دهستان مزینان، بین فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه اقتصادی رابطه معناداری وجود دارد و فناوری اطلاعات بیشترین تاثیر در افزایش فرصت‌های شغلی داشته است. همچنین بر اساس یافته‌های پژوهش، شاخص‌های «یادگیری مهارت‌های شغلی جدید» و «رواج اشتغال وابسته به رایانه» با میانگین ۲/۴۹ بیشترین امتیاز و شاخص‌های «توانمندسازی فقرای روستا» با میانگین ۱/۸۳ و «جلوگیری از مهاجرت تولیدکنندگان صنایع دستی» با میانگین ۱/۹۱ کمترین امتیاز را به خود اختصاص دادند.

واژه‌های کلیدی: فناوری اطلاعات و ارتباطات، توسعه اقتصادی، توسعه مشاغل، دهستان مزینان

مقدمه و بیان مساله

امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات رشد گسترده و چشمگیری در بین کشورهای مختلف داشته و مزایای فراوانی را برای کشورها ایجاد کرده است که برای جذب منافع حاصل از فناوری اطلاعات و ارتباطات، باید این فناوری اجرا و به صورت کارآمدی استفاده شود. از طرف دیگر، کشورها با این تهدید مواجه هستند که اگر شکاف دیجیتالی در حال رشد در داخل کشور و یا میان کشور خود با سایر کشورها را شناسایی نکنند، دچار عقب ماندگی می‌شوند. این موضوع، جایگاه فناوری اطلاعات و ارتباطات را در رشد و پیشرفت کشورها نشان می‌دهد و ضرورت دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات را به خوبی مشخص می‌سازد. روستاییان نیز همانند دیگر اقشار جامعه همواره پیشرفت زندگی، محرکات و موانع آن را در نظر دارند. یکی از مهمترین راههای تحقق این امر، توسعه و گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاها است. فناوری اطلاعات و ارتباطات، مجموعه‌ای از سخت افزار، نرم افزار و فکر است که گردش و بهره برداری از اطلاعات را امکان پذیر می‌سازد و مفهوم آن از تعامل سه بخش رایانه، اطلاعات و ارتباطات مخابراتی حاصل می‌شود (خواجه شاهرکویی، ۱۳۹۲، ۱۰۴).

بسیاری از تحولات روستاهای امروز و برنامه ریزی برای آینده آن‌ها بدون توجه به نقش و اهمیت توسعه فناوری و اطلاعات و ارتباطات غیر قابل تصور است به همین دلیل امروزه تدوین و تنظیم سیاست‌ها و استراتژی‌های توسعه ICT به یک مسئله مهم برای بسیاری از کشورها به ویژه کشورهای جهان سوم تبدیل شد (ارجانی و فرج نژاد، ۱۳۸۹، ۲۵) و با سرعتی شتابان و حیرت انگیز در حال شکل گیری مجدد ساختارها و بنیان‌های اقتصادی اجتماعی فرهنگی و سیاسی جوامع در سطوح بین المللی ملی و محلی می‌باشد (صرامی و بهاری، ۱۳۸۹، ۱۳۱). میزان دسترسی و استفاده از این فناوری، آمادگی الکترونیکی نامیده می‌شود که حالت یا کیفیتی از آمادگی جامعه برای استفاده از فناوریهای الکترونیکی است. همچنین آمادگی الکترونیکی شاید در مناطق روستایی از حساسیت و اهمیت بیشتری نسبت به شهرها برخوردار باشد؛ به گونه‌ای که موج جدید و گسترده‌ای از توسعه فناوری اطلاعات در کشورهای جهان سوم و به ویژه در مناطق روستایی این کشورها شکل گرفته است (زانگ، یانگ، ۲۰۱۱). در حال حاضر کمتر کشوری در جهان یافت می‌شود که تجربه‌ای در زمینه‌ی گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات در مناطق روستایی خود نداشته باشد. شکل غالب دسترسی به فناوری اطلاعات در مناطق روستایی، ایجاد مرکز ارتباط از راه دور است که در ایران به نام مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات معرفی شده است. طبق بررسی‌های انجام شده در کشورهای در حال توسعه بخش کشاورزی تنها می‌تواند نسبت اندکی از نیروی انسانی را که سالانه به طور فزاینده در مناطق روستایی بر تعداد آن‌ها افزوده می‌شود را جذب کند و این در حالی است که در اغلب این کشورها کشاورزی ماشینی حتی نمی‌تواند نیازهای جمعیت فعلی را تامین کند؛ بنابراین استفاده از فن آوری اطلاعات و ارتباطات در زمینه‌های مختلف کشاورزی صنعت می‌تواند در جذب تمام نیروی کار موثر واقع شود (مطلق، ۱۳۸۹، ۳۱). از تاثیرات فناوری در این دهستان بطورکلی و تاثیر آن بر اشتغال می‌توان ایجاد فرصتهای شغلی در زمینه‌های مختلف مانند ایجاد دفاتر ICT، ایجاد مراکزی برای تعمیر و تجهیز کامپیوتر، ایجاد مراکزی جهت ثبت نام‌های اینترنتی و فروش آن که هر کدام می‌تواند تاثیری در اشتغال‌زایی داشته باشد. کاهش رفت و آمد مردم به

مناطق دیگر جهت انجام امور اداری از دیگر تاثیرات مثبت این مراکز می‌باشد. بدین ترتیب با توجه به مسائلی که عنوان شد بر آن شدیم تا تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات را در دهستان مزینان بیشتر بررسی نماییم و ببینیم که آیا خدمات مرتبط در این حوزه باعث توسعه اقتصادی و افزایش اشتغال در روستاها شده است یا خیر؟ در ذیل به دو فرضیه تحقیق اشاره می‌گردد:

۱- بین فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه اقتصادی مناطق روستایی دهستان مزینان رابطه معناداری وجود دارد.

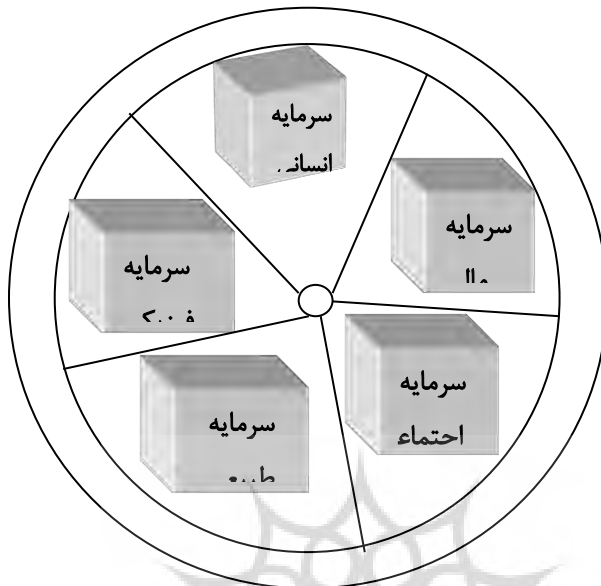
۲- فناوری اطلاعات بیشترین تاثیر در افزایش فرصت های شغلی داشته است.

مبانی نظری

فن آوری اطلاعات و ارتباطات

تقریباً یکی از ویژگیهای بارز الگوهای توسعه ای که در عمل در اکثر کشورهای در حال توسعه صورت پذیرفته است، سرعت فاحش توسعه مناطق شهری نسبت به مناطق روستایی است؛ به گونه ای که نه تنها در زمینه سرمایه گذاری، بلکه از نظر مسائل اجتماعی فرهنگی و به طور کلی کیفیت زندگی نیز فاصله چشمگیری ایجاد شده است. شاید این امر تا حدودی به دلیل وجود زیرساختهای ارتباطی و اطلاعاتی در جوامع شهری و فقدان آن در روستاها باشد. بنابراین فناوری اطلاعات و ارتباطات این توان بالقوه را دارد که در صورت به کارگیری مناسب، نقش باثباتی در تسریع توسعه و پویایی اجتماعی و اقتصادی مناطق کمتر توسعه یافته و از جمله مناطق روستایی ایفا کند (خواجه شاهکوهی، ۱۳۹۲: ۱۰۷-۱۰۶). به عبارتی دیگر، تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات می‌تواند همچون پلی جوامع روستایی را با دیگر نقاط جهان پیوند بزند و انزوای اجتماعی را از افراد دور نماید. بنابراین تکنولوژی اطلاعاتی و ارتباطی هم به دلیل ویژگیهای لاینفکی که دارد و هم به خاطر وجود مدارکت جربی که حاکی از مشارکت زیاد آن در تحقق اهداف توسعه است، می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند در امر توسعه به کار گرفته شود؛ همچنین می‌تواند در سطوح خرد و کلان کشور مورد استفاده قرار گیرد و به افزایش کارایی و مشارکت در توسعه، ارتقاء و بهبود شیوه حکومتی و کاهش هزینه ارائه خدمات منجر شود (عباسی کسبی و سلطانی، ۱۳۹۳: ۷۱). ICT تاثیر زیادی بر دارایی های امرار معاش از طریق راههای متنوع زیر می تواند داشته باشد.

شکل شماره (۱): تاثیر Ict بر دارایی های امرار و معاش

ماخذ: (کومار، انکو، ۸۲۵، ۲۰۱۲)

- ۱- **سرمایه انسانی:** سرمایه انسانی بهبود دسترسی به آموزش و پرورش از طریق برنامه های آموزش از راه دور با تاثیر افزایش جریان اطلاعات
 - ۲- **سرمایه طبیعی:** با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در مناطق روستایی را می توان از طریق کانالهای ارتباطی (زمین داران و دولت) افزایش داد.
 - ۳- **سرمایه مالی:** با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات ما می توانیم خدمات بانکی در مناطق روستایی ایجاد کنیم.
 - ۴- **سرمایه اجتماعی:** توانایی ساخت شبکه های اجتماعی جدید در یک منطقه و سطح ملی می تواند در کاهش هزینه و زمان تاثیر مثبت داشته باشد.
 - ۵- **سرمایه فیزیکی:** کانالهای ارتباطی ایجاد شده توسط فناوری اطلاعات و ارتباطات برای دسترسی به بازارها و بهبود انتخاب، فروش محصولات، اطلاع از قیمت و عرضه و تقاضا موثر باشد
- فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) به عنوان مترادف فناوری اطلاعات (IT) است، اما بر نقش یکپارچه ارتباطات تاکید دارد. در این ارتباط یکپارچه سازی ارتباطات از راه دور (مخابرات)، توسعه کامپیوتر و نرم افزارهای اقتصادی لازم، ذخیره سازی و سیستم های صوتی و تصویری برای دسترسی کاربران به قابلیت های ذخیره، انتقال و مدیریت اطلاعات از کارکردهای مهم ICT است (ایکاردریس، ۲۰۱۱، ۳). در واقع مفهوم فناوری اطلاعات و ارتباطات از تعامل سه بخش رایانه، اطلاعات و ارتباطات مخابراتی حاصل می شود (الکساندرو، ۲۰۰۶، ۲). شاید ملموس ترین فایده انقلاب ICT برای کشورهای در حال توسعه، دسترسی به منابع عظیم برای افزایش آموزش و پرورش با حداقل هزینه یا بدون هزینه است. براین اساس می توان گفت که توسعه ICT ابنا

فراهم کردن امکان آموزش از راه دور، پتانسیل ایجاد توسعه اجتماعی را برای فقرای روستایی و گروه‌های آسیب پذیر بویژه زنان و کودکان دارد. (خواجه شاهکویی، ۱۳۹۲)

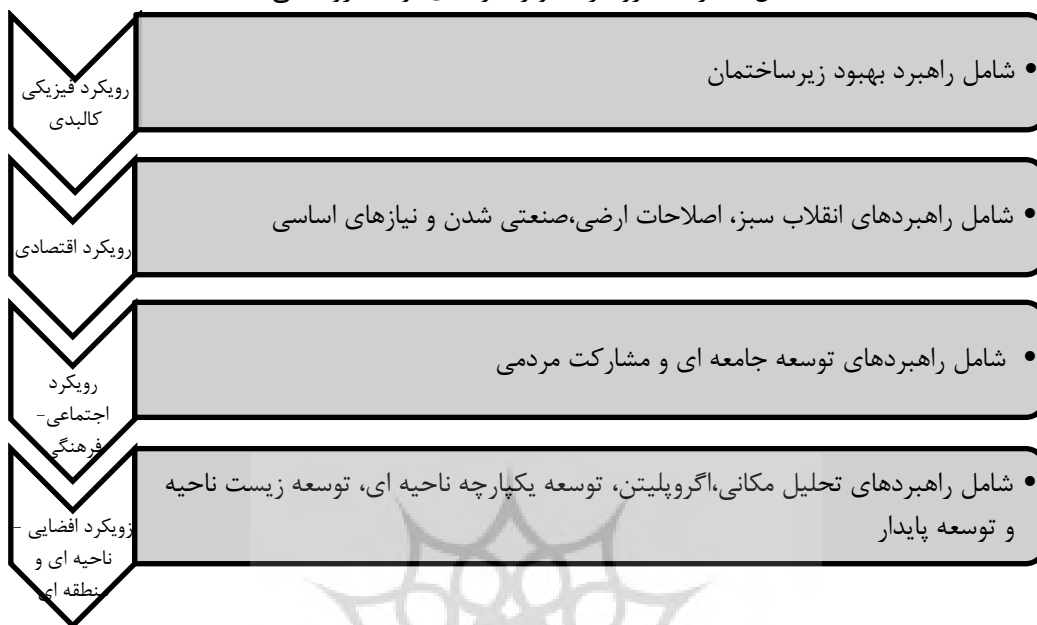
مهمترین نقش ICT توانمندسازی، تامین اطلاعات سریع، صحیح و به موقع با کیفیت و هزینه مناسب می باشد. علاوه بر این ICT قادر است ابزارهای جدیدی را فراهم آورد که خلاقیت و بهره‌وری افراد و کیفیت کارشان را افزایش دهد. همچنین شرکت های تعاونی روستایی که خود روستاییان سهامدار آن هستند، می توانند با بهره گیری از ICT روستایی بعنوان یک مرجع حمایت کننده و سرمایه گذار توسعه فناوری روستایی عمل نمایند (تقوی و گرزین، ۱۳۹۲) استفاده راهبردی از فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی برای کاهش فقر، بستگی به گسترش زیر ساختهای مناسب برای توسعه اقتصادی و همچنین اطلاعات مناسب برای توسعه اجتماعی و انسانی دارد. دسترسی به اطلاعات و بهبود ارتباطات یک نیاز اساسی برای توسعه کشاورزی پایدار است فن اوری های ارتباطی و اطلاعاتی جدید زمانی که در نواحی روستایی بکار برده شوند، اطلاعات را اشاعه و دانش و مهارت‌های را تسهیم می کنند. گسترش ICT می تواند با کاهش سفرهای شغلی، آموزشی و اداری بین مناطق روستایی و شهری، هزینه های روستاییان را کاهش داده و بصورت غیر مستقیم به حفظ محیط زیست کمک کند (Hjorthol, 2002: 437).

در تعریف دیگر از فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) می توان گفت که فاوا به دامنه‌ی وسیعی از اطلاعات رایانه-ای و فناوری‌های ارتباطی برمی گردد. این فناوری‌ها محصولات و خدماتی را شامل می شوند که عبارتند از: رایانه‌های رومیزی، لپ‌تاپ‌ها، وسایل دستی، اینترنت با سیم و بدون سیم، نرم افزار بهره‌وری شغلی از قبیل ویرایشگر متن و صفحه گسترده، پایگاه داده ها، امنیت شبکه و غیره (فیض و همکاران، ۱۳۹۲، ۱۵۶).

ICT و توسعه پایدار روستایی

مفهوم توسعه پایدار از سال ۱۹۷۲ با تشکیل کنفرانس استکهلم و صدور بیانیه ی محیط زیست انسانی، بعد جهانی یافتو در سال ۱۹۹۲، تشکیل کنفرانس سران در ریو و تدوین دستورکار ۲۱ تعهداتی برای کشورهای جهان بوجود آورد (مکنون، ۱۳۷۷، ۲۶۲). با توجه به ماهیت چند بعدی فعالیت های توسعه پایدار روستایی، می توان آن را "توسعه ی همه جانبه" دانست (محمدی آشنایی، ۱۳۸۷، ۷۸). جامعه روستایی ایران در چند دهه اخیر، به شدت دستخوش دگرگونی بوده و در سال های آتی نیز کماکان این دگرگونی ها با شتاب بیشتر گسترش و تعمیق می یابد؛ ولی بخشی از تغییرات نیز به طور عمده خودجوش و ناشی از ضرورت ها و گرایش های جامعه روستایی برای سازگاری با شرایط بسیار متحول زمانه بوده است (یدقار، ۱۳۸۳، ۸۳) از زمانی که پسوند پایداری برای توسعه مطرح شد دیدگاه های تازه ای در زمینه توسعه شکل گرفت که در بخش هایی به عنوان توسعه پایدار منابع آب، توسعه پایدار کشاورزی، توسعه پایدار جنگل ها، شهرها، روستاها نام گرفته است. به طور کلی رویکردها و راهبردهای توسعه روستایی را می توان به گونه زیر نمایش داد: (نصیری، ۱۳۷۹، ۱۷۴)

شکل شماره (۲): رویکردها و راهبردهای توسعه روستایی

ماخذ: نصیری، ۱۳۷۹، ۱۷۴

در راستای رسیدن به توسعه پایدار، چالش‌های زیادی وجود دارند که مانع از تحقق توسعه پایدار می‌گردد. این چالش‌ها شامل چالش‌های مدیریتی، اجتماعی، اقتصادی، فیزیکی و کالبدی می‌باشد لذا در برنامه ریزی توسعه پایدار تمامی مولفه‌ها در چهار نظام محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی باید مورد توجه قرار گیرد (استعلاجی، ۱۳۸۱: ۲۹). با بررسی متون علمی، توسعه روستایی، توسعه پایدار و توسعه ملی دارای ۶ هدف مشترک می‌باشند که اکثر متخصصین با این مورد اتفاق نظر دارند که عبارتند از:

- ❖ تامین نیازهای اساسی
 - ❖ افزایش تولید و کاهش فقر
 - ❖ امنیت غذایی
 - ❖ افزایش درآمد
 - ❖ حفظ محیط زیست
 - ❖ توسعه فرصت‌های شغلی و افزایش مشارکت و اعتماد به نفس (رکن الدین افتخاری، ۱۳۸۲، ۱۴۶)
- محدودیت‌های اصلی توسعه ICT در روستا**

- **فقدان زیرساخت‌های مخابراتی:** در حال حاضر زیرساخت‌های مخابراتی برای توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاها فراهم نیست. روستاها فاقد مراکز سرویس دهنده اینترنت بوده و روستاییان علاقه مند ناچارند از طریق سرویس دهندگان شهری به شبکه اینترنت متصل گردند اتصال به اینترنت از این طریق دارای دو محدودیت عمده می‌باشد از یکسو به علت بعد مسافت بین روستا و شهر این ارتباطات پرهزینه بوده و از سوی

دیگر به علت آنالوگ بودن خطوط مخابراتی در روستاها و وجود اختلالات در مخابره ارسال و دریافت اطلاعات بسیار کند می باشد (بارانی و قدسی راثی، ۱۳۸۲: ۶)

- فقدان رایانه های شخصی در منازل: علیرغم واردات رو به افزایش رایانه و گسترش مراکز فروش رایانه، هنوز بخش اندکی از خانوارهای روستایی دارای رایانه های شخصی در منازل می باشند بنابراین، جهت گیری فناوری اطلاعات و ارتباطات بیشتر برای ثروتمندان وجود دارد.
- عدم آشنایی روستاییان با کاربری کامپیوتر
- وجود کمبودها و نارسایی ها در جامعه روستایی باعث کاهش بهره گیری مناسب اقتصادی از این دفاتر شده است (صرامی و بهاری، ۱۳۸۹، ۱۳۸).

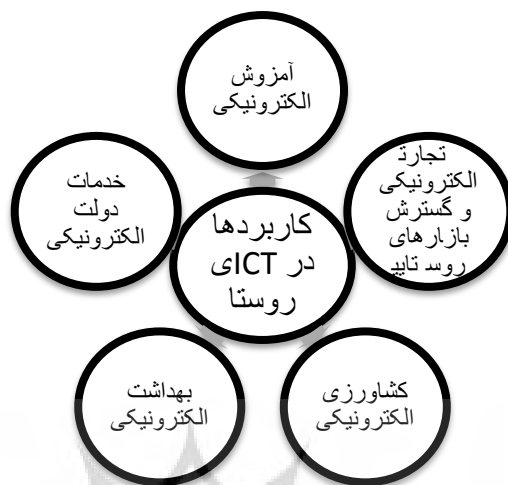
شکل شماره (۳): محدودیت های اصلی توسعه ICT در روستا

شهرشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 ماخذ: نگارندگان ۱۳۹۶

کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستا
 کاربردهای متنوع فناوری اطلاعات و ارتباطات می تواند در ابعاد مختلف زندگی روستاییان را تحت تأثیر قرار داده و خدمات ارزنده ای را به آنان ارائه دهد. (صیدائی، هدایتی مقدم، ۱۳۹۱، ۱۳۷)

شکل شماره (۴): کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستا

ماخذ: نگارندگان ۱۳۹۶

کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه اقتصاد روستایی

در اینجا به دیدگاه توسعه پایدار روستایی نیز می‌توان اشاره کرد که در واقع فرایندی جهت توانمند شدن همه مردم در تشخیص پتانسیل‌های خود و بهبود کیفیت زندگی خود (Moseley, ۲۰۰۳, ۲۰). فراگیر بودن فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌تواند پیوند زندگی میان این فناوری با نگاه توسعه پایدار به مقوله روستا ایجاد نماید. تاثیرات ICT بر زندگی روستاییان از بعد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی می‌باشد که در این مقاله به بعد اقتصادی پرداخته می‌شود. تاثیرگذاری ICT در بعد اقتصادی می‌تواند در چهار شاخص توسعه کشاورزی، افزایش تولیدات، بازاریابی محصولات و اشتغال‌زایی تاثیر مثبت داشته باشد که به طور خلاصه در جدول ۱ آمده است:

جدول شماره (۱): تاثیرات مثبت ICT در بعد اقتصادی توسعه روستایی

شاخص ها	گویه ها
توسعه کشاورزی	مدیریت صحیح مزارع کشاورزی در راستای استفاده از منابع موجود
	اطلاع از آخرین دستاوردهای فناورانه در زمینه تولید
	بهره مندی از فعالیت های ترویجی در زمینه تولید کشاورزی
افزایش تولیدات	انتخاب محصولات جدید برای کشت در محصولات کشاورزی
	شیوه های استفاده درست از کود و سم دیگر نهاده ها
	دسات یابی به بذره‌های اصلاح شده و پربازده
	استفاده از روش های به زارعی در مزارع کشاورزی
	دست یابی به شیوه های جدید تولید در فعالیت های اقتصادی
	آگاهی از ذائقه مصرف کنندگان در زمینه تولید صنایع دستی
	اطلاع از روش های امروزی تولید دستی
	اطلاع از وضعیت بازار و محصولات مورد تقاضا
	کاهش نقش واسطه ها در رساندن محصول به بازار مصرف
	پیدایش فرصت های جدید شغلی در محیط روستا
بازیابی محصولات	یادگیری مهارت های جدید شغلی
	یادگیری مهارت های جدید در زمینه فعالیت های اقتصادی
اشتغال زایی	

بعد اقتصادی

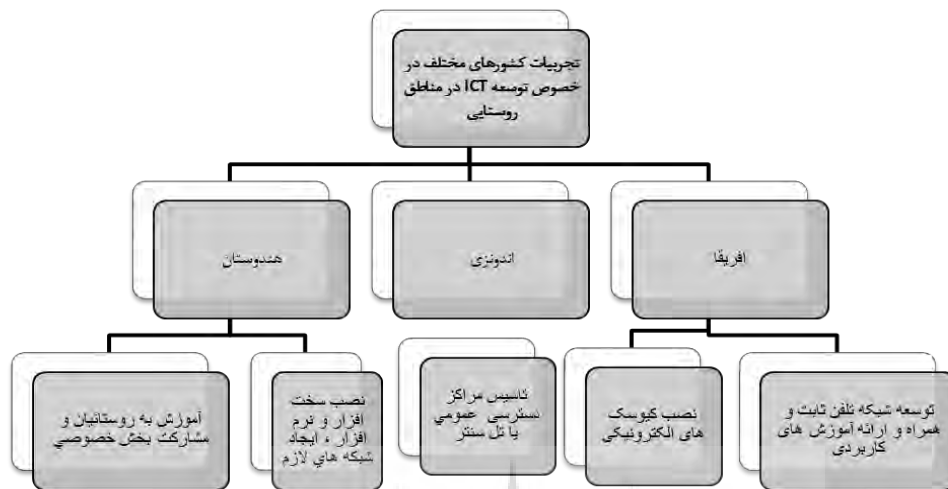
تجربیات کشورهای مختلف در خصوص توسعه ICT در مناطق روستایی

با آشکار شدن مزیت‌های استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در مناطق شهری و تاثیر آن در بهبود اقتصاد شهرها، استفاده از آن در نقاط روستایی نیز مورد توجه قرار گرفت. بر این اساس کشورهای مختلف در توسعه ICT حوزه ی فعالیت آن را گسترش داده و به مناطق روستایی نیز تسری داده اند. در کشور اندونزی، وزارت فناوری و تحقیقات نسبت به تاسیس مراکز دسترسی عمومی یا تل سنترها در مناطق روستایی اقدام نموده است. در این مراکز اطلاعات ملی و شبکه ی دسترسی داده ها راه اندازی گردیده است. به طور کلی ایجاد مراکز خدمات روستایی در این کشور دارای دو هزینه است. اول هزینه ی زیر ساخت ها و دوم هزینه ی

نگهداری که تامین هزینه بر عهده دولت و بخش خصوصی می باشد. در کشور هندوستان نیز برای توسعه ICT در مناطق روستایی اقدامات زیادی صورت گرفته است. توسعه خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات در مناطق روستایی اقدامات زیادی صورت گرفته است. توسعه خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات در مناطق روستایی این کشور بیشتر در قالب ارائه ی خدمات دولتی بوده است. در این مناطق، مراکز طراحی شده است که همه خدمات مورد نیاز ساکنین روستایی که در رابطه با سازمان های دولتی است را ارائه می تا روستائیان نیازی به مراجعه به شهرها را نداشته باشند. به طور کلی توسعه ICT در کشور هندوستان بر اساس یک طرح جامع دولتی صورت گرفته است. توسعه ی زیرساخت ها نظیر نصب سخت افزار و نرم افزار، ایجاد شبکه های لازم و آموزش به روستائیان و مشارکت بخش خصوصی در این رابطه از اقدامات و برنامه های دولت در مناطق روستایی بوده است. در سایر کشورهای جهان بخصوص در قاره افریقا (کشور کینا و افریقای جنوبی) نیز اقدامات زیادی برای استفاده از ICT در مناطق روستایی صورت گرفته است که نصب کیوسک های الکترونیکی از مهمترین اقدامات دولت بوده است. همچنین توسعه ی شبکه تلفن ثابت و همراه و ارائه آموزش های کاربردی نیز از دیگر اقدامات دولت در این کشورها بوده است. (عزیزی و همکاران، ۱۳۸۸، ۴۸-۴۹)

ع
ز
ی
و
ه

شکل شماره (۵): اقدامات انجام شده در توسعه Ict در مناطق روستایی کشورها

ماخذ: مکاران = ۱۳۸۸

پیشینه نظری تحقیق

فناوری اطلاعات و ارتباطات، بدون شک تحولات گسترده ای را در تمامی عرصه های زندگی به دنبال داشته و تاثیر آن بر جوامع بشری به گونه ای است که جهان امروز به سرعت در حال تبدیل شدن به یک جامعه اطلاعاتی است. جامعه ای که در آن دانایی و میزان دسترسی و استفاده مفید از دانش، دارای نقشی محوری و تعیین کننده است. گستردگی کاربرد و تاثیرات آن در ابعاد مختلف زندگی امروزی و آینده جوامع بشری به یکی از مهمترین مباحث روز جهان مبدل شده و توجه بسیاری از کشورهای جهان را به خود معطوف کرده است. در این بخش به بیان تعدادی از مطالعات صورت گرفته در این زمینه می پردازیم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره (۲): پیشینه نظری تحقیق

ردیف	نام محقق	سال	عنوان تحقیق	یافته تحقیق
۱	ویوارلی	۲۰۰۷	نوآوری و اشتغال، یک نظرسنجی برای مطالعه در ایتالیا	استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به دلیل کاهش هزینه های مبادلاتی، موجب افزایش تقاضا برای محصول و در نتیجه نیروی کار می شود و کاهش هزینه موجب بروز سرمایه گذاری های جدید شده و اشتغال را افزایش می دهد. مطالعات وی توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات را عاملی برای خلق محصولات و خدمات جدید می داند که خود محرکی برای افزایش اشتغال است.
۲	Mr. N. yak و S.K. همکاران	۲۰۱۰	نقش ICT در رسیدن به توسعه پایدار روستایی	در این مقاله با هدف بهبود ارائه اطلاعات به عموم مردم روستایی در زمینه ی فن آوری اطلاعات، بازاریابی و مشاوره اطلاعات است. این مقاله بر شکاف دیجیتال و ریشه کنی فقر، حکومتمداری خوب و اهمیت اینترنت برای توسعه روستایی متمرکز شده است و معتقد است که استفاده موثر از فناوری اطلاعات و ارتباطات می تواند مرزهای جغرافیایی را از بین ببرد و می تواند نزدیکی جوامع روستایی به سیستم اقتصادی جهانی را به همراه آورد.
۳	آناستازیا	۲۰۱۱	فناوری اطلاعات و ارتباطات برای توسعه روستایی: کاربردهای بالقوه و موانع درگیر	در این مقاله به نقش ICT و برنامه های کاربردی آن به عنوان ابزار توانمندسازی روستا می پردازد و از سویی دیگر به بررسی موانع استفاده از ICT در مناطق روستایی توجه شده است. . در نهایت، برخی از مسائل مورد نگرانی سیاست در رابطه با پذیرش و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در یک چشم انداز توسعه روستایی معرفی شده اند

ادامه ی جدول شماره (۲) : پیشینه نظری تحقیق			
۴	ویراچارت و همکاران	۲۰۱۴	دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات در مناطق شهری و روستایی تایلند
۵	اشرف و هوکو	۲۰۱۶	نمونه ای از فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) با واسطه نوآوری تصویب اجرای در مناطق روستایی بنگلادش
۶	عنابستانی و وزیر	۱۳۹۰	تحلیل آثار اجتماعی و اقتصادی و کالبدی ICT در توسعه نواحی روستایی شهرستان گرگان
۷	ملکی	۱۳۹۰	بررسی وضعیت مطالعه تطبیقی ICT روستایی در ایران (روستا های استان خوزستان)
۸	آقایی و همکاران	۱۳۹۱	بررسی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در توسعه و بهره وری اقتصاد روستایی
۹	خواران و احمدی	۱۳۹۱	تاثیر ICT بر اشتغال و بهبود اقتصاد روستایی

یافته‌ها نشان می‌دهد که ترکیب خانگی، آموزش و پرورش، ثروت و شغل از عوامل کلیدی در بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌باشد و شکاف قابل توجهی بین روستا و شهر در استفاده از این خدمات وجود دارد.

بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) یکی از عوامل اصلی توسعه یک ملت است. افزایش آن می‌تواند ظرفیت تولیدی کشورهای در حال توسعه را بهبود بخشد. هر چند کشورهای در حال توسعه با کمبود ظرفیت، فناوری، دانش و آموزش مواجه هستند. این مطالعه نشان داد که دولت، سازمان‌های خصوصی، و سازمان‌های غیردولتی، پروژه‌های مختلف ICT را برای مردم روستایی در بنگلادش آغاز کرده‌اند.

ICT روستایی می‌تواند در ابعاد گوناگون اجتماعی، اقتصادی و کالبدی آثار معیشتی بر جای گذارد تفاوت معنی دار روستا های بر خوردار و نا بر خوردار از این امکانات ICT موید نقش ICT در روستا های بر خوردار میباشد.

ایجاد پارک های فناوری میتواند تاثیر بسیار زیادی بر اشتغال زایی و ایجاد فرصت های مناسب جهت آموزش داشته باشد و با تجهیز این مراکز میتوان گامی مهم در رفع مشکلات مختلف روستاییان برداشت

دفاتر ICT روستایی پایگاهی مناسب برای ارایه ی خدمات و عاملی موثر برای رشد و ارتقاء مناطق روستایی به شمار آورد

توجه به ICT و عوامل مرتبط با آن است بانک و راه های اشتغال زایی آن میتواند کمک بسیار مناسبی برای رفع مشکلات ارتباطی کاهش مهاجرت باشد

ادامه ی جدول شماره (۲) : پیشینه نظری تحقیق

نتایج نشان داد که خدماتی مانند مخابراتی ، پستی، بانکی ، پرداخت قبوض، بیشتر از خدمات اینترنتی استفاده شده است.	نقش دفاتر ICT روستایی در توسعه پایدار روستایی شهرستان مشکین شهر	۱۳۹۱	مولایی هشتجین و همکاران	۱۰
از آزمون آماری تی مستقل برای مقایسه ی وضعیت اقتصادی روستاییان استفاده شده است که نتایج، تفاوت معناداری را بین وضعیت درآمدی و هزینه خانوار روستاهای دارای مراکز ICT و فاقد این مراکز نشان میدهد. از آزمون مان ویتنی برای مقایسه سطح کیفیت زندگی در ابعاد اجتماعی -فرهنگی و کالبدی زیست محیطی استفاده شده است که نتایج حاکی از اختلافی معنادار در رابطه با ابعاد مذکور در روستاهای مورد مطالعه می باشد.	تحلیل نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات بر کیفیت زندگی روستاییان مطالعه موردی: روستاهای قرن آباد و اصفهانکلاته، شهر گرگان	۱۳۹۲	خواجه شاهکوهی	۱۱
کیفیت خدمات بر انتظارات مشتریان تاثیر داشته و اولویت این ابعاد شامل همدلی ، عوامل فیزیکی قابلیت اطمینان تفهیم پاسخ گویی میباشد و رضایت مندی مشتریان دفاتر ICT روستایی گیلان	بررسی اثرات کیفیت خدمات دفاتر روستایی و رضایت مندی مشتریان دفاتر ICT روستایی گیلان	۱۳۹۳	دوستار و همکاران	۱۲
نتایج تجزیه و تحلیل آماری نشان داد فناوریهای اطلاعات و ارتباطات باعث افزایش سطح آگاهیهای عمومی و نوگرایی و استفاده غیراخلاقی از فناوریهای اطلاعات و ارتباطات و باعث کاهش تقدیرگرایی و اعتماد می شود.	بررسی قابلیت های فناوری اطلاعات و ارتباطات برای توسعه اجتماعی- فرهنگی در روستاها (مطالعه موردی آذربایجان شرقی)	۱۳۹۳	صمدیان و مدبری	۱۳
نتایج نشان می دهد که بیشترین میزان آگاهی زنان روستایی از «خدمات پایه دفاتر» و بیشترین میزان مراجعه آنان به دفاتر جهت دریافت همین خدمات می باشد.	بررسی نقش دفاتر ICT روستایی در توسعه اجتماعی زنان روستایی شهرستان شهرضا	۱۳۹۴	فرهادی و ابراهیمی	۱۴

روش پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ هدف و چگونگی دسترسی به اطلاعات از نوع تحقیقات کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی-تحلیلی است و دارای دو زیر بخش عمده جهت انجام پژوهش بوده است. بخش اول را مطالعات کتابخانه‌ای جهت بررسی مواردی چون ادبیات نظری موضوع و پیشینه تحقیق به خود اختصاص داده و بخش دوم در قالب پژوهش میدانی و تکمیل پرسش‌نام در روستاها انجام گردید. در این تحقیق، جامعه آماری، شامل کلیه افراد دهستان مزینان می‌باشد. در این دهستان تعداد ۱۱ روستا وجود دارد که از این تعداد ۹ روستا به صورت تصادفی مورد مطالعه قرار گرفتند. در این میان سه روستا دارای دفاتر ICT بوده و شش روستای آن دارای دفاتر مخابراتی می‌باشند. هدف از تحقیق تاثیر ICT بر توسعه اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی این دهستان می‌باشد. که مجموع آنها برابر با ۱۵۰۸ خانوار می‌باشد و حجم نمونه آماری نیز با استفاده از فرمول کوکران ۳۱۹ نفر برآورده شده است. روش‌های آماری استفاده شده برای تحلیل و استنباط آزمون آماری تی تک نمونه ای و ضریب همبستگی اسپیرمن می‌باشد. به منظور تعیین روایی، شاخص‌ها و مولفه‌های مستخرج از مطالعات نظری پس از تنظیم پرسشنامه اولیه به همراه سوال‌ها و فرضیه‌ها به چند نفر از خبرگان و صاحب‌نظران ارائه گردید و نظرات اصلاحی کسب و بعد از مشاوره با اساتید نهایی شد. همچنین پایایی پرسشنامه پس از چند مرحله بررسی با کمک نرم افزار آماری SPSS و با محاسبه آلفای کرونباخ (۰/۹۲) مورد ارزیابی قرار گرفت.

جدول شماره (۳): تعداد توزیع پرسشنامه در روستاها براساس جمعیت

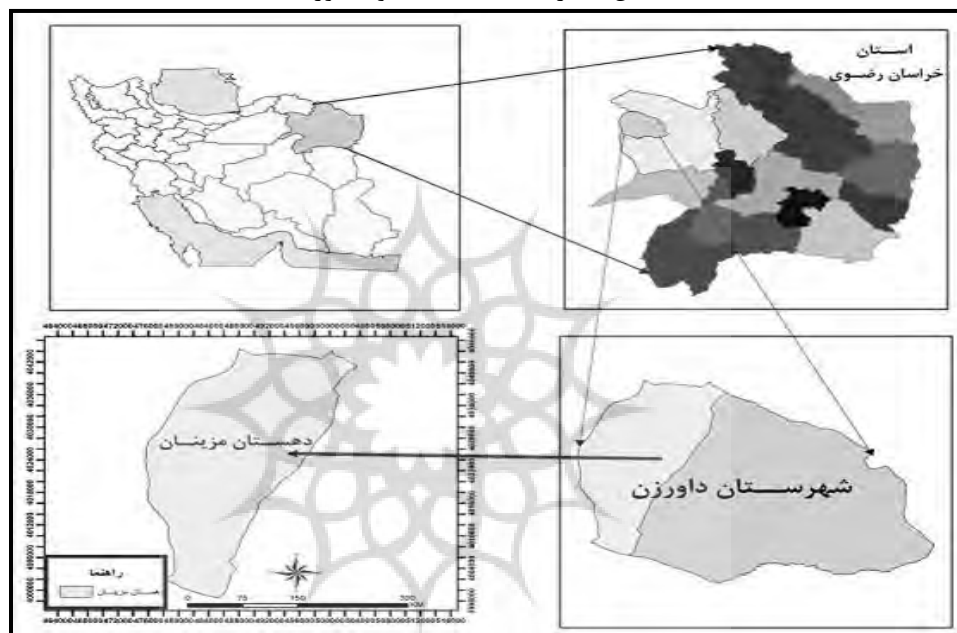
نام دهستان	نام روستاها	تعداد خانوار	درصد از کل خانوار	تعداد پرسش نامه
مزینان	آبرود	۱۶۷	۱۱٪	۳۵
	بهمن آباد	۶۹	۵٪	۱۵
	دهنو	۲۴	۲٪	۵
	بیزه	۳۹۲	۲۶٪	۸۳
	سویز	۹۳	۶٪	۲۰
	غنی آباد	۱۰۶	۷٪	۲۲
	کاهک	۱۰۹	۷٪	۲۳
	مزینان	۴۸۳	۳۲٪	۱۰۲
	مور	۶۵	۴٪	۱۴
مجموع		۱۵۰۸	۱۰۰٪	۳۱۹

محدوده مورد مطالعه

موقعیت جغرافیایی شهرستان داورزن از شرق به سبزوار و غرب به شهرستان میامی استان سمنان از شمال به شهرستان‌های جوین، جغتای و از جنوب به بخش روداب شهرستان سبزوار محدود می‌باشد. این شهرستان در غرب استان خراسان رضوی به مرکزیت داورزن و مساحت ۲۸۷۳ کیلومتر می‌باشد. جمعیت آن بر اساس سر

شماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰ برابر ۲۱۳۰۹ نفر که از این تعداد ۲۶۷۲ شهری و ۱۸۶۳۷ نفر در نقاط روستایی ساکن می‌باشند. این شهرستان از دو بخش مرکزی و باشتین و چهار دهستان: باشتین و مهر (بخش باشتین) کاهه و مزینان (بخش مرکزی) تشکیل شده است. دهستان مورد مطالعه، دهستان مزینان می‌باشد که دارای ۱۱ روستا و ۱۸۵۹ خانوار و با جمعیت ۵۵۴۲ نفر می‌باشد. از این میان سه روستا دارای دفاتر ICT بوده و بیش از نیمی از روستاهای دهستان (مانند مزینان، غنی‌آباد کلاته، بیزه و...) از اینترنت خانگی برخوردار هستند.

شکل شماره (۶): نقشه محدوده مورد مطالعه

یافته‌های تحقیق

ترکیب سنی پاسخگویان در ۵ گروه سنی طبقه‌بندی شده است که بیشترین تعداد مربوط به گروه سنی ۳۹-۳۰ سال با ۳۶/۸ درصد فراوانی و کمترین آن در گروه سنی بالای ۶۰ سال با ۲ درصد فراوانی می‌باشد. از کل تعداد پاسخگویان (۳۱۹ نفر) ۲۴۴ نفر متأهل و بقیه مجرد بوده و ۷۴/۳ درصد آنها مرد و مابقی را زنان تشکیل داده‌اند. از لحاظ سطح سواد بیشترین تعداد افراد دارای مدرک دیپلم و زیر دیپلم (۲۴۱ نفر) بوده‌اند. وضعیت شغلی افراد مورد مطالعه را نیز در پنج گروه تقسیم بندی نمودیم که براساس این تقسیم‌بندی ۱۸/۸ درصد کارمند، ۲۰/۱ درصد کشاورز، ۲۷/۸ درصد شغل آزاد، ۱۵/۳ درصد افراد کارگر و ۱۸/۱ درصد سایر شغل‌ها را ذکر کردند. بیشترین تعداد پاسخگویان درآمدی بین ۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون تومان داشته‌اند و ۴/۲ آنها دارای درآمد بالای ۲ میلیون تومان بوده‌اند. در ادامه با هدف بررسی و تحلیل اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات در تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی در نواحی روستایی، ۲۷ شاخص اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است که در این میان شاخص‌های «یادگیری مهارت‌های شغلی جدید» و «رواج اشتغال وابسته به رایانه» با میانگین

۲/۴۹ بیشترین امتیاز و شاخص های «توانمندسازی فقرای روستا» با میانگین ۱/۸۳ و «جلوگیری از مهاجرت تولیدکنندگان صنایع دستی» با میانگین ۱/۹۱ کمترین امتیاز را به خود اختصاص دادند.

جدول شماره (۴): میانگین و انحراف معیار شاخص های تحقیق

شاخص های تحقیق	میانگین	انحراف معیار
یادگیری مهارت های شغلی جدید	۲/۴۹	۱/۲۸
رواج اشتغال وابسته به رایانه	۲/۴۹	۱/۳۵
معرفی فرصت های جدید شغلی	۲/۳۷	۱/۱۳
رواج تجارت الکترونیکی	۲/۳۱	۱/۳۱
تولید و گسترش صنایع دستی جدید	۱/۹۹	۱/۱۳
ایجاد بازارهای محلی و روستایی	۱/۹۳	۱/۰۲
امکان کار از راه دور را در روستا	۲/۷	۱/۱
ایجاد فعالیت های فکری و سبک	۲/۴۷	۱/۱۶
کسب مهارت جدید در زمینه تولید محصول	۲/۱۳	۱/۳۴
افزایش حجم و میزان داد و ستد	۲/۳۱	۱/۱۳
تولید محصولات متناسب با نیاز بازار	۲/۳	۱/۳۵
کسب اطلاعات راجع به بازاریابی محصولات کشاورزی و دامی	۲/۲۱	۱/۲
دعوت از خریداران عمده جهت آشنایی با محصولات	۲	۱/۰۷
انتخاب محصولات جدید برای کشت	۲/۱۳	۱/۱
نوآوری و خلاقیت در تولید	۲/۱۷	۱/۲۴
توانمندسازی فقرای روستا	۱/۸۳	٪۸۹۳
کاهش نقش واسطه ها در رساندن محصول به بازار مصرف	۲/۰۵	۱/۰۹
رشد و رونق کشاورزی	۲	۱/۰۲
قدرت خرید تامین مایحتاج زندگی	۲	۱/۰۴
توزیع عادلانه ثروت و درآمد	۱/۹۵	٪۹۶۳
برقراری ارتباط و تعامل مستمر بین کشاورزان و خریداران	۲/۱۲	۱/۰۵
آگاهی فناوری لهای نوین کشاورزی به مدیران کارآفرین	۲/۳۶	۱/۱۹
میزان شغل در رابطه با ICT	۲/۲۵	۱/۲۳
بهبود امور مربوط به کشاورزی	۲/۱۲	٪۹۵۰
آگاهی دادن از اطلاعات به روز در زمینه مشاغل مختلف	۲/۳۸	۱/۲۲
جلوگیری از مهاجرت تولیدکنندگان صنایع دستی	۱/۹۱	۱/۰۶
مفید بودن در روحیه کار جمعی	۲/۱۳	۱/۲۲

در تشریح و توضیح شاخص های مطرح شده در منطقه مورد مطالعه می توان گفت فناوری اطلاعات و ارتباطات از عمده ترین معیارهای توسعه و پیشرفت اقتصادی و صنعتی به شمار می آید و فرصت های شغلی جدیدی ایجاد کرده است تا روستاییان به اطلاعات و مهارت های مورد نیاز زندگی جدید دسترسی داشته و با کسب آگاهی لازم در خصوص مسائل و رویدادهای جامعه آمادگی بیشتری برای تغییرات مثبت در بعد اقتصادی داشته باشند.

برای سنجش میزان برخورداری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه اقتصادی به بررسی شاخص های مختلف پرداخته شد، نتایج حاصل از آزمون t، با توجه به اینکه سطح معناداری در این متغیرها کمتر از یک درصد است (جدول ۵). می توان فرض یکسان بودن شاخص های مذکور را تایید کرد و بر وجود تفاوت معناداری این شاخص ها صحه گذاشت. بنابراین می توان گفت فناوری اطلاعات و ارتباطات سبب یادگیری مهارت های شغلی، افزایش حجم داد و ستد، ایجاد بازارهای محلی و... شده است.

جدول شماره (۵): شاخص های تحقیق

شاخص های تحقیق	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	پایین ترین اختلاف	بالاترین اختلاف
یادگیری مهارت های شغلی جدید	۲۳/۲۲	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۴۸	۲/۲۷	۲/۷۰
رواج اشتغال وابسته به رایانه	۲۱/۹۵	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۴۸	۲/۲۶	۲/۷۱
معرفی فرصت های جدید شغلی	۲۴/۹۵	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۳۶	۲/۱۸	۲/۵۶
رواج تجارت الکترونیکی	۲۰/۹۸	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۳	۲/۰۹	۲/۵۲
تولید و گسترش صنایع دستی جدید	۲۱/۱۴	۳۱۸	۰/۰۰۰	۱/۹۹	۱/۸۱	۲/۱۸
ایجاد بازارهای محلی و روستایی	۲۲/۵۲	۳۱۸	۰/۰۰۰	۱/۹۳	۱/۷۶	۲/۱۰
امکان کار از راه دور را در روستا	۲۹/۰۴	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۷	۲/۵۲	۲/۸۹
ایجاد فعالیت های فکری و سبک	۲۵/۴۱	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۴	۲/۲۷	۲/۶۶
کسب مهارت جدید در زمینه تولید محصول	۱۹/۰۲	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۱	۱/۹۱	۲/۳۵
افزایش حجم و میزان داد و ستد	۲۴/۴۰	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۳	۲/۱۳	۲/۵
تولید محصولات متناسب با نیاز بازار	۲۰/۲۹	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۲	۲/۰۷	۲/۵۲
اطلاعات راجع به بازاریابی محصولات کشاورزی و دامی	۲۱/۹۸	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۲	۲/۰۱	۲/۴۱
دعوت از خریداران عمده جهت آشنایی با محصولات	۲۲/۲۷	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲	۱/۸۲	۲/۱۸
انتخاب محصولات جدید برای کشت	۲۲/۵۲	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۱۳	۱/۹۴	۲/۳۲
نوآوری و خلاقیت در تولید	۲۰/۹۶	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۱۶	۱/۹۶	۲/۳۷
توانمندسازی فقرای روستا	۲۴/۶۴	۳۱۸	۰/۰۰۰	۱/۸۳	۱/۶۹	۱/۹۸
کاهش نقش واسطه ها در رساندن محصول به بازار مصرف	۲۲/۳۷	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۰۴	۱/۸۷	۲/۲۳
رشد و رونق کشاورزی	۲۳/۵۹	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۰۱	۱/۸۵	۲/۱۸
قدرت خرید تامین مایحتاج زندگی	۲۳/۲۹	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۰۲	۱/۸۵	۲/۱۹
توزیع عادلانه ثروت و درآمد	۲۴/۳۱	۳۱۸	۰/۰۰۰	۱/۹۵	۱/۷۹	۲/۱۱
برقراری ارتباط و تعامل مستمر بین کشاورزان و خریداران	۲۴/۲۷	۳۱۸	۰/۰۰۰	۲/۱۲	۱/۹۵	۲/۳

ادامه جدول شماره (۵): شاخص‌های تحقیق

۲/۵۶	۲/۱۶	۲/۳۶	۰/۰۰۰	۳۱۸	۲۳/۶۵	آگاهی فناوری های نوین کشاورزی به مدیران کارآفرین
۲/۴۵	۲/۰۵	۲/۲۵	۰/۰۰۰	۳۱۸	۲۱/۹۱	میزان شغل در رابطه با ICT
۲/۲۷	۱/۹۶	۲/۱۱	۰/۰۰۰	۳۱۸	۲۶/۷۶	بهبود امور مربوط به کشاورزی
۲/۵۸	۲/۱۷	۲/۳۷	۰/۰۰۰	۳۱۸	۲۳/۳۱	آگاهی دادن از اطلاعات به روز در زمینه مشاغل مختلف
۲/۰۸	۱/۷۳	۱/۹۱	۰/۰۰۰	۳۱۸	۲۱/۵۴	جلوگیری از مهاجرت تولیدکنندگان صنایع دستی
۲/۳۳	۱/۹۳	۲/۱۳	۰/۰۰۰	۳۱۸	۲۰/۸۸	مفید بودن در روحیه کار جمعی

برای بررسی میزان برخورداری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه اقتصادی، از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد. این آزمون به منظور مقایسه میانگین یک متغیر با مقداری ثابت، طراحی شده است. فرضیهی مورد بررسی در آن به صورت زیر می‌باشند:

$$\begin{cases} H_0: \mu = 3 \\ H_1: \mu \neq 3 \end{cases}$$

نتایج حاصل از اجرای آزمون t تک نمونه ای جهت فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه اقتصادی مناطق روستایی دهستان مزینان در جدول (۴-۱۳) آمده است.

جدول شماره (۶): میانگین و انحراف معیار

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
۳۱۹	۵۹/۱۲	۲۳/۴۸	۱/۹۸

جدول شماره (۷): نتایج آزمون t تک نمونه

نام متغیر	آماره آزمون t	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵٪	
			کران پایین	کران بالا
فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه اقتصادی	۲۸/۲۴	۰/۰۰۰	۵۲/۱۹	۶۰/۰۵

در سطح اطمینان ۹۹ درصد سطح معناداری بدست آمده برای متغیر با مقدار ۰/۰۵ مقایسه شده و با توجه به اینکه سطح معناداری مربوط به متغیر (۰/۰۰) کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد فرض H_0 رد می‌شود و با توجه به اینکه فاصله اطمینان متناظر نیز بازه مثبت می‌باشد، نشان دهنده این است که میزان برخورداری از فناوری اطلاعات و ارتباطات سبب توسعه اقتصادی می‌شود. با توجه به تحلیل های آماری تحقیق، جهت اثبات فرضیه دوم از آزمون اسپیرمن استفاده شده است و نتایج نشان می‌دهد فناوری اطلاعات و ارتباطات بیشترین تأثیر در افزایش فرصت های شغلی داشته است. به عبارت دیگر فناوری اطلاعات و ارتباطات در دهستان مزینان ایجاد اشتغال کرده است و توسعه اقتصادی را به دنبال داشته است.

جدول شماره (۸): نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن

		فرصت های شغلی
فناوری اطلاعات و ارتباطات	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰/۷۸۷
	Sig (سطح معناداری)	۰/۰۰۰
	N (تعداد خانوار)	۳۱۹

نتیجه‌گیری

فناوری اطلاعات و ارتباطات، بدون شک تحولات گسترده‌ای را در تمامی عرصه‌های زندگی به دنبال داشته و تاثیر آن بر جوامع بشری به گونه‌ای است که جهان امروز به سرعت در حال تبدیل شدن به یک جامعه اطلاعاتی است. جامعه‌ای که در آن دانایی و میزان دسترسی و استفاده مفید از دانش، دارای نقشی محوری و تعیین کننده است. گستردگی کاربرد و تاثیرات آن در ابعاد مختلف زندگی امروزی و آینده جوامع بشری به یکی از مهمترین مباحث روز جهان مبدل شده و توجه بسیاری از کشورهای جهان را به خود معطوف کرده است.

در این پژوهش جامعه نمونه را روستاییان تشکیل می‌دهند. حداقل سن پاسخگویان ۱۸ سال و حداکثر ۶۵ سال، بیشترین فراوانی را داشته‌اند. در اجرای این تحقیق کوشش شده شاخص‌های مناسب تعیین گردد. مقایسه شاخص‌های اقتصادی در میان روستاهای نمونه نشان می‌دهد که شاخص‌های «یادگیری مهارت های شغلی جدید» و «رواج اشتغال وابسته به رایانه» با میانگین ۲/۴۹ بیشترین امتیاز و شاخص‌های «توانمندسازی فقرای روستا» با میانگین ۱/۸۳ و «جلوگیری از مهاجرت تولیدکنندگان صنایع دستی» با میانگین ۱/۹۱ کمترین امتیاز را به خود اختصاص دادند. در تشریح و توضیح شاخص‌های مطرح شده در منطقه مورد مطالعه می توان گفت فناوری اطلاعات و ارتباطات از عمده ترین معیارهای توسعه و پیشرفت اقتصادی و صنعتی به شمار می آید و فرصت های شغلی جدیدی ایجاد کرده است تا روستاییان به اطلاعات و مهارت های مورد نیاز زندگی جدید دسترسی داشته و با کسب آگاهی لازم در خصوص مسائل و رویدادهای جامعه آمادگی بیشتری برای تغییرات مثبت در بعد اقتصادی داشته باشند. در ذیل پیشنهادهایی در این زمینه ارائه می گردد:

- ایجاد کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی در زمینه افزایش سطح علمی و فرهنگی ساکنین دهستان برای استفاده از امکانات ICT

- ایجاد و توسعه خدمات مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاهای دهستان مزینان.
- استفاده کشاورزان روستایی از خدمات اینترنتی در حیطه بازاریابی محصولات کشاورزی.
- افزایش سرعت اینترنت در روستاها و ارائه طرح‌های متنوع اینترنتی .
- کاهش شکاف موجود میان شهر و روستا در ارائه خدمات و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و اطلاعات.
- توسعه نهادهای محلی^۵ مشارکت مردم در همه ابعاد
- توسعه و ایجاد مراکز آتجهت آموزش افراد
- استفاده از اینترنت و کاهش فاصله بین محققان توسعه روستایی و روستاییان
- گسترش تجارت الکترونیکی و تسهیل در امور خرید و فروش محصولات
- ایجاد سازمانهای غیر دولتی و ایجاد وب سایتها جهت فروش محصولات سر مایه گذاری در توسعه ict
- ایجاد کافی نت ها جهت انجام امور اینترنتی در جهت تسهیل امور برای افراد دوره ندیده

منابع و ماخذ

- ۱- آقایی و عبدی، م؛ احدی جوکندان، ک؛ (۱۳۹۱). بررسی نقش فناوریهای اطلاعات و ارتباطات در توسعه وبهره وری اقتصاد روستایی.
- ۲- آیت، سعید و عظیمان، الهه (۱۳۹۰)، تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توانمند سازی زنان روستایی، فصلنامه روستایی و توسعه، سال ۱۴ شماره ۳، تهران، صص ۱۶۴-۱۵۱.
- ۳- برقی، حمید؛ تقدیسی، احمد و صادقیان، فرزانه (۱۳۹۲)، اثرات اجتماعی، اقتصادی و کالبدی فناوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی روستایی: مطالعه موردی شهرستان دهاقان، فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۱، صص ۷۲-۵۵.
- ۴- پورحیدری، آ؛ خاکساری، دوست محمدی، م. (۱۳۸۹). بررسی کیفیت شرکت مخابرات استان کرمان در راستای حفظ و جذب مشتریان. نشریه مدیریت بازرگانی ۲۰(۴)، صص ۱۸-۳.
- ۵- تاج، ش؛ ارزجانی، ز؛ فرج نژاد، س؛ (۱۳۸۹). عوامل موثر بر پذیرش و بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT در روستاها (مطالعه موردی روستاهای قرن اباد-استان گلستان)-نشریه جغرافیا ۴(۱۵).
- ۶- جلالی، ع؛ روحانی، س. و زراع (۱۳۸۶). کتابنامه روستای الکترونیکی. تهران: مرکز انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران
- ۷- خواجه شاهکوهی، علیرضا (۱۳۹۲)، تحلیل نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات بر کیفیت زندگی روستاییان مطالعه موردی: روستاهای قرن آباد و اصفهانکلاته، شهر گرگان، مجله آمایش جغرافیایی فضا، شماره ۷، صص ۱۲۰-۱۰۳.
- ۸- خوران، م.، احمدی، خ.؛ (۱۳۹۱). تاثیر ICT بر اشتغال و بهبود اقتصاد روستایی.
- ۹- دوستار و ولی پور، م.؛ اسماعیل پور، ر.؛ (۱۳۹۳). بررسی اثرات کیفیت خدمات دفاتر ICT روستایی بر رضایت مندی مشتریان. مدیریت فناوری اطلاعات ۶(۲). ۲۲۸-۲۰۹
- ۱۰- شاکری، ر.؛ دانائی فرد، ح. و یعقوبی، ن. (۱۳۸۹). شناسایی و رتبه بندی عوامل موثر بر پذیرش خدمات دفاتر فناوری اطلاعات و ارتباطات، فصلنامه جغرافیا و توسعه، شماره بیستم، ۲۰-۵.
- ۱۱- صمدیان، ابوالفضل و مدبری، رحیم (۱۳۹۳)، بررسی قابلیت های فناوری اطلاعات و ارتباطات برای توسعه اجتماعی - فرهنگی در روستاها (مطالعه موردی آذربایجان شرقی)، نشریه مدیریت فرهنگی، دوره ۸، شماره ۲۳، صص ۱۰۶-۹۵.
- ۱۲- صرامی، ح؛ بهاری، ع؛ (۱۳۸۹)، نقش ICT در توسعه روستایی، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی، صص ۱۵۴-۱۲۹.
- ۱۳- عباسی کسبی، هادی و سلطانی، ایرج (۱۳۹۳)، بررسی و اولویت بندی عوامل موثر بر کاهش شکاف دیجیتالی در ایران با تاکید بر نقش دفاتر ICT روستایی (مورد مطالعه: روستاهای استان قم)، شماره ۲۶، صص ۸۰-۶۹.
- ۱۴- عنابستانی، ع.؛ وزیری، س. (۱۳۹۰)، تحلیل آثار اجتماعی- اقتصادی و کاربردی ICT در توسعه نواحی روستایی (شهرستان گرگان)، مجله پژوهش های روستایی، سال دوم، شماره ۱، ۲۱۳-۱۸۷.

- ۱۵- فتحی، س؛ مطلق، م. (۱۳۸۹). رویکرد نظری بر توسعه پایدار روستایی مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات، فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای استانی ۲(۲)، بهار ۱۳۸۹، صص ۶۶-۴۷.
- ۱۶- لطفی، م. (۱۳۸۵). مروری بر پروژه دفاتر ICT روستایی، ماهنامه تحلیلگران عصر اطلاعات، ۱(۱): ۳۶-۳۴.
- ۱۷- فرهادی، فریبا و ابراهیمی، محمدصادق (۱۳۹۴)، بررسی نقش دفاتر ICT روستایی در توسعه اجتماعی زنان روستایی شهرستان شهرضا، نشریه برنامه ریزی منطقه ای، دوره ۵، شماره ۱۹، صص ۱۴۸-۱۳۷.
- ۱۸- فیض، داود؛ زراعی، عظیم؛ کریمی، بهاره (۱۳۹۲) بررسی تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر کارآفرینی سازمانی در شرکت های کوچک و متوسط (پیمایشی پیرامون شرکت های کوچک و متوسط شهرک صنعتی سمنان)، نشریه مدیریت فناوری اطلاعات، تابستان ۱۳۹۲، ۵(۲): ۱۷۰-۱۵۱.
- ۱۹- محمدی، سعدی و سیدلقمان پیرخضریانیان، ۱۳۹۱، بررسی تأثیرات ICT در توسعه روستایی با تاکید بر جامعه روستایی ایران، همایش ملی توسعه روستایی، رشت، دانشگاه گیلان،
- ۲۰- ملکی، س. (۱۳۹۰). بررسی وضعیت و مطالعه تطبیقی ICT روستایی در ایران روستاهای استان خوزستان، مسکن و محیط زیست. شماره ۱۳۳-صص ۷۰-۴۹.
- ۲۱- محمدی اسحاقی، م، و محمدی آشیانه، ع، (۱۳۸۷)، پیشنهاد برای روند مقایسه ارزیابی و برنامه ریزی محیط زیست برای روستایی پایدار توسعه در ایران، دهکده و توسعه، شماره ۱، بهار.
- ۲۲- مکنون، ۱۹۹۸، برنامه سوم علوم، فناوری و جمهوری اسلامی ایران مجله برنامه ریزی و بودجه، شماره ۳۴-۳۵.
- ۲۳- مولایی هشتجین، نصرالله، مرادی، محمود و محمدی، مهدی (۱۳۹۱)، نقش دفاتر فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در توسعه روستایی شهرستان مشکین شهر مجله پژوهش های جغرافیایی انسانی، وره ۴۴، شماره ۴، صص ۱۶۸-۱۴۷.
- ۲۴- نعمتی، م؛ علیزاده، (۱۳۹۱). سنجش اثر گذاری شاخصهای بر زندگی روستانشینان با استفاده از روش های مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، ش ۱، بهار ۱۳۹۱-صص ۱۴۴-۱۲۵.
- ۲۵- یدقار (۱۳۸۳)، فرایند توسعه و چالش ها در مهندسی عمران و توسعه روستایی در ایران، مجله تحقیقات جغرافیایی، صفحات ۹۰-۷۱.

- 26- Alexandru Adriana, (2006) ICT and Its Impact upon the Globalization and Accessibility of the Education in the Health Domain, online in: www.ici.ro.
- 27- Arambewla, R. & Hall, J. (2006). A comparative analysis of international education satisfaction using servqual. Journal of Services Research, 6 (Special Issue): 141- 155.
- 28- Cigdem, Aricigil Cilan, 2008, Analyzing Digital Divide within and between Member and Candidate Countries of European Union, Government Information Quarterly, GOVINP-00529, PP. 4-7.
- 29- Ekardris, f. (2011), cloud network architecture and ICT, technical class ceiling, texas, pp 1-8.

- 30- Hjorthol, R, (2002) The relation between daily travel and use of the home computer, *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 36(5) : 437-452.
- 31- LaRose, R. & Jenifer, L.G. (2004). "Closing the rural broadband gap: Promoting adoption of Internet in rural America". *Telecommunication Policy*. No. 31, pp. 395- 373.
- 32- Weerachart T.; Kilenthong & Patarapan Odton, (2014). Access to ICT in rural and urban Thailand, *Telecommunications Policy*, Volume 38, Issue 11, P.p 1146–1159.
- 33- Mr. Ankur Mani Tripathi and Mr. Abhishek Kumar Singh are presently pursuing B.Tech. (Information Technology) from Galgotiads College of Engineering and Technology Gr. Noida, UP, India. Mr. Tripathi and
- 34- Mr. Singh are working on field of Information and Communication Technology in their project.
- 35- (IJCSIS) *International Journal of Computer Science and Information Security*, Vol. 7, No. 1, 2010
- 36- Nayak S.K, S.B.Thorat, Kalyankar N.V(2011) Reaching the unreachable A Role of ICT in sustainable Rural development, *Anastasia Stratigea*, « ICTs for rural development: potential applications and barriers involved », *Netcom*, 25-3/4 | , 179-204.

